

מה בין פרשת בהר לבחוקותי

הרב שלמה לוי

בפרשת בהר, יש שלושים וארבע מצוות, ובפרשת בחוקותי, ישנם עוד שתיים-עשרה מצוות.

פרשת בהר, פותחת במצות השמיטה:

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה. שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר. את ספוח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ. והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך. ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול.

אומר רש"י - בהר סיני. מה ענין שמטה אצל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני?! אלא מה שמטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כלן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כוהנים.

מלבד מצוות השמיטה, ומצות היובל שמופיעה לאחריה, מצוה התורה

וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה. והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשב.

בעצם בשנת החמישים, יש לנו פעמיים שמיטה – גם פעם אחת שמיטה, בשנה הארבעים ותשע, ובשנה לאחר מכן, בשנת החמישים, שוב יש לנו שנה נוספת שהאדמה מושבתת.

דבר נוסף, שישנו בשנה הזאת – גם משחררים עבדים.

ועוד דבר שקורה בשנת היובל – האדמות שאנשים לקחו בחכירה במהלך שנים, חוזרים בחזרה לבעליהם בשנת היובל. כך אומרת התורה, בתחילת פרשת בהר.

אם ככה, יש לנו כאן שתי מצוות – מצות היובל ומצות השמיטה

ידוע לכולם, שבשנה שאיננה מעוברת, אלא שנה פשוטה, אנחנו מחברים במהלך השנה, כמה וכמה פרשות. מתחילים בהתחלה ב- ויקהל-פקודי, לאחר מכן מחברים פרשת תזריע-מצורע, פרשת אחרי מות-קדושים אחרי זה פרשת בהר-בחוקותי, ובהמשך פרשת ניצבים-וילך... (יש מהתימנים מחברים גם בלק-חוקת ואת מטות ומסעי הם קוראים בנפרד).

כל דבר שמחברים, צריך לדעת שזה לא סתם שבחרו חז"ל לחבר דווקא את הפרשיות הללו. שאם לא כן היינו שואלים: "למה לא חיברו את בראשית עם נח?"...

זה לא סתם שתפסו ככה סתם פרשיות, וחיברו אותם... צריך לדעת שכשיש חיבור בין פרשיות חייב שיש קשר ביניהם.

הכי טבעי היה, לחבר למשל את פרשת מקץ – ויגש, כי באמצע הדרמה נפסקת העלילה וצריכים לחכות לשבוע הבא...

אז אם אתה רואה שלא מחברים את פרשיות מקץ-ויגש, משמע שמחברים פרשיות שיש להם קשר אחת לשנייה.

באיזה פרשיות יש קשר מובהק?

ניקח לדוגמה:

ויקהל – פקודי זה ברור, הפרשיות עוסקות במלאכת המשכן, הכלים של המשכן - זה ברור שהם מהווים יחידה אחת. מה גם, שבפרשת פקודי אין שום מצוה, כי המצוות נזקפות לפרשת ויקהל - זאת יחידה אחת של סיכום המשכן.

לאחר מכן, יש לנו את פרשת תזריע-מצורע. עניין הצרעת מתחיל בפרשת תזריע ומסתיימת בפרשת מצורע. מתחילים בצרעת הבית, צרעת הגוף, צרעת הבגד... אז אם ככה, זו יחידה אחת.

גם לפרשיות אחרי-מות-קדושים, יש מכנה משותף מובהק. הן עוסקות בענייני עריות מתחילים בפרשת אחרי-מות, וממשיכים בפרשת קדושים – בכל מקום שיש פרישה מן העריות, יש קדושה, אז זה מתחבר ביחד.

אך מה החיבור שיש בין פרשת בהר, לפרשת בחוקותי?

זאת השאלה שרבותינו מנסים לחפש את הקשר... והקשר הראשוני שרבותינו מוצאים, הוא בכך שפרשת בהר מדברת על מצות השמיטה ומצות היובל, ובפרשת בחוקותי, מדברת התורה על העונשים שישנם לאותם אנשים, שלא שומרים שמיטה ויובל.

אם כך ניתן להסביר, שהמצווה עצמה, מופיעה בפרשת בהר ואילו העונש, מופיע בפרשת בחוקותי...

כמו שאומרת התורה, לאחר הקללות שמופיעות בפרשת בחוקותי (פרק כו, לד):

"אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה. כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתכם עליה..."

אומרת התורה, שמה שתהיה חובת גלות, ואתם תיגלו מן הארץ, זה יהיה כעונש על מה שישבתם בארץ ישראל ולא רציתם להפקיר את אדמתכם. אומר הקב"ה: אני אמרתי להפקיר את השדות, ואתם אחזתם בשדות, ולא רציתם להפקיר אותם... אני אגרש אתכם!

הקב"ה מגלה אותנו, כעונש על אי שמירת השמיטה

אומר רש"י - את אשר לא שבתה. שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד שבעים שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלושים שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ביחזקאל (יחזקאל ד. ד. ו) ואתה שכב על צדך השמאלי וגו' וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום. ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין. ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר, שנות מנשה חמשים וחמש היו, מנשה עשה תשובה שלשים ושלוש שנה וכל שנות רשעו עשרים ושתיים שנה, דכתיב ויעש אשרה כאשר עשה אחאב (מלכים ב' כא ג) ואחאב מלך עשרים ושתיים שנה, כמו שאמרו באגדת חלק (סנהדרין קג א) ושל אמון שתיים, ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלושים ושש שנה שמטין ויובלות שבהם, והם שש עשרה למאה, ארבע עשרה שמיטין ושני יובלות, הרי לארבע מאות שנה ששים וארבע. לשלושים ושש שנה חמש שמטות, הרי שבעים חסר אחת, ועוד שנה יתרה שנכנסה בשמיטה המשלמת לשבעים. ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים. וכן הוא אומר בדברי הימים (דה"ב לו כא) עד רצתה הארץ את שבתותיה למלאת שבעים שנה.

ממילא, יש לנו חיבור בין פרשת בהר לפרשת בחוקותי:

בפרשת בהר, נאמרה מצות השמיטה ומצות היובל, ובפרשת בחוקותי, מופיע העונש של אותם אנשים שלא שמרו שמיטה ויובל.